

Amiantoaren kontrako militanteok: industriaren infiltratu bat daukazue

Pello Zubiria Kamino
@pellozubiria

Bere jokabide atsegin eta jatorragatik lortuko zuen edo eta kanpainetan erakusten zuen kemenagatik, baina amiantoaren aurkako mundu mailako liderrek lau urtez konfiantza eduki zuten Robert Moore ingelesarengan. Ekintzaile kualifikatuenean artean azpilanean ari zen mundua oraindik material kutsakorrez betetzen duen industriarentzako. Asbestoa hilgarria dela jakin eta mende bete geroago, herrialde gehienetan haren ekoizpen eta salmenta ez etetea lortu dute.

1998an sinatu zen Rotterdango Ituna, gai kimiko arriskutsuen nazioarteko salerosketetan erosleak arriskuez in-formatzea derrigorrezko egiten duena. Nazio Batuen Erakundearen babesean Itunak urtero burutzen du biltzarra; estatuetako agintariekin batera elkartzen dira bertan, batetik industriaren ordezkariak, eta bestetik gai kutsakorrek arautzeaz gain debekatzea sustatzen duten erakundeak.

Hasieratik da amiantoaren debekua Rotterdango Itunaren eztabaidagai gatzakatsuenetakoa, urteroko biltzarrean hartze du parte Amiantoaren Gaixotasunaz Ohartarazteko Erakundeak (ADAO ingelesezko sigletan), militanteen artean kutsagaiaren biktimak ere biltzen dituena. 2017ko hitzaldietan ADAOren ordezkari faltan zen aurpegi eza-gun bat, Robert Moore. Hilabete batzuk lehenago jakin zen ustez kutsagaiaren kontrako gudari sutua zena benetan mahaiaren beste aldekoen espioia zela, asbestoaren patronalarena.

ADAOren fundatzaileetakoa den Linda Reinsteinek 2006an senarra galdu zuen lanpostuak eragindako mesotelioma batek eramanda, alegia, amianto zuntzek sortutako minbiziak. "Gure elkarteak -esan dio *Montreal Gazette* egunkariari- milaka dolar xahutu ditu alferrik *Rob Moore* konbidatu eta haren gastuak pagatzeko. Diru galera baino gogorragoa da, ordea, traizionatuak izatearen mina. Latza da, ezin barkatuzkoa, horrelako bat asbestosiaren biktimen

biltzar batean gertatzen ikustea. Ez al dugu nahikoa sufritu?"

Zinegile akreditazio legezkora erabiliz, estreina Amiantoaren Debekurako Nazioarteko Idazkaritzara (IBAS ingelesezko sigletan) hurbildu zen Moore Londresen. Amiantoaren kontrako ekintzaile nekazekin bezala agertuko zen kide ezagunenen artean. Gaiak prestatzen ari omen zen dokumentalaren aitzakian, mugimenduak mundu osoan dauzkan taldeen bileretan infiltratu zen, liderren joan-etorri eta planez informazio zehatzak jaso, biltzar publikoetan parte hartu, berak espatzen zituen erakundeen ordezkari izatera iritsiz.

AEBetan ari den ADAO elkartearen sartu zuen muturra eta baita Kanadako militanteen artean ere. Kathleen Ruff kanadar beteranoak kazetariari kontatu dio nola aurkitu zuen Moore Thailandiako biltzar batean. Ruffek berak lagundu zion Rotterdango Itunaren 2015eko ediziorako kredentzialak lortzen. Gogoan dauka galdera asko egiten zituela mugimenduaren finantziario iturriez eta nola eskatu zion bitartekari egitea -eta militante zaildu zehurrak ukatu- Kanadako gobernuaren barruan amiantoaren aurkakoekin harremana zuten funtzionarioekiko.

Kontua da 2016ko irailean Global Witness gobernuz kanpoko erakundeak Londresen auzitara eramane zuela Robert Moore amiantoaren kontrako mugimenduak espatzeagatik. Antza denez, Moorek berak jo zuen munduko ustel-

keria kasuak ikertzen dituen Global Witnessera aitormen harrigarriak eginez: infiltratua zela, K2 Intelligence segurtasun enpresak pagatzen ziola, enkargua Kazakhstanen krisotilo -amianto zuri-meategia daukan Nurlan Omarovekin egin zuela, gaiak nahigabe gero eta handiagoa sortzen ziola...

Moorek Global Witnesseko buruei sekretua isilpean gordetzea eskatu zien, beldur zelako kasua jendearen aurrean azaltzeak kaltetuko zuela BBC kate publikoaren buruzagitzan dagoen bere arreba Charlotteren karrera profesionala. Ez zioten eskaria onartu eta gaia amiantoaren aurkako mugimenduari jakinarazi zioten, epailearen eskuetan uzteaz gain. Moorek kideei ostutako 300.000 dokumentu entregatu behar izan zizkion epaileari.

"Oraingo amiantoa ez da lehengoa"

Asbestoaren patronalaren espioiak bazituen motiboak Kanadako mugimenduetan muturra sartzeko. Munduan zientia erdi herrialdek daukate debekatuta amiantoaren komertzializazioa, tartean Europa osoak, baina gainerakoetan libre saltzen da, tartean AEBetan eta Kanadan. Industria urduri zebilen Justin Trudeau lehen ministroak urte hasieran iragarria zuenetik Kanadan ere debekua ezartzeko erabakia.

Munduko Osasun Erakundearen kalkuluetan urtean amiantoak planetan 100.000 heriotza eragiten duen arren, ez da lortzen haren erabilera mozterik.

Brother of BBC boss 'was paid to spy on asbestos campaign'

Corporate spy Robert Moore, who for four years posed as a journalist to infiltrate the global anti-asbestos movement. He's pictured at an anti-asbestos conference run by the Asbestos Disease Awareness Organization, headed by Linda Heinstein. (IMAGE: T. RICH)

"BBCko buru baten anaiak dirua kobratu zuen 'amiantoaren kontrako kanpainetan espiatzeko'", 'The Times' egunkariaren lehen orriari 2016ko udazkenean, infiltratuaren argazki eta guzti. Ustelkeria borrokatzen duen Global Witness elkarteak auzitara eramanda, Moorek aitortua du 400.000 eurotik gora pagatu zizkiola K2 Intelligence segurtasun konpainiak amiantoaren patronalaren buruetako baten enkarguz. Urtean 1.800 milioi tona asbesto merkaturatzen duen industriak badu hori eta askoz gehiagorako indarra.

Rotterdamgo Itunaren 2017ko edizioan biktimen elkarteak saiatu dira debekua lortzen, baina porrot egin dute berriro. India, Errusia, Kazakhstan eta Zimbabwek kontra bozkaturik, pikutara joan da proposamena, Itunaren arauen arabera herrialde guztien unanimitatea behar baitu erabakiak.

Industriak lobbygintza eraginkorra egiten du eskueran dauzkan bitarteko guztiekin beraiek beti krisotiloa deitzen dutena saltzen jarraitzeko. Amianto edo asbesto zuria besterik ez da krisotiloa baina industrialek jendeari sinetsarazi nahi diote arriskurik gabe erabil daitekeela. Alde batetik, asbestoaren arrisku-garritasuna demostratu duten ikerketen inguruan zalantza bat sortzen ahalegintzen dira. Tabakoaren, petrolioaren edo ikatzaren industrietan darabilten taktika berean, kontua ez da zientzia gezurta-

tzea, plazaratutako ikerketen balioaz zalantza zabaltzea baizik.

Kathleen Ruff ekintzaile kanadarrak ongi ezagutzen ditu metodook: "Zientzia usteltzen dute. Industriak zientzialari batzuei pagatzen die ikerlan ez objektiboak argitaratu ditzaten. Kanadan urte luzez zabaldu dituzte txosten zientifiko faltsuak, herrialdearen osasun politika usteldu dutenak".

Amiantoaren kontrako borrokan ekintzaileek egiten dute topo industrialek diruz sortutako Gobernu Kanpoko Erakundeekin ere, eztabaidak eta ekintzak katramilatzen ahalegintzen direnekin. Beste tresna klasiko bat da Robert Moore bezalako espioiak mugimenduetan infiltratzea, lobbyek orain K2 Intelligence bezalako segurtasun enpresen bitartekaritzarekin disimulu handiagoz lortzen dutena.

Mooreri K2 Intelligencek emandako enkarguaren pagatzailea Nurman Omarov kazakhandarra, Krisotiloaren Nazioarteko Elkartearen (ICA ingelesezko sigletan) zuzendaritzakoa da. Izen neutro horrek estaltzen du amiantoaren munduko patronala. Errusia, Txina eta Brasilekin batera Kazakhstan da munduko ekoizle nagusia, eta debekuaren kontrako gurutzadan bidaide dituzte AEBak, Kanada eta beste herrialde askotako industrialak ere.

Zientziak eta esperientziak amiantoaren hilkortasunaz erakutsi digutena gezurtatzen diru asko darabilte, adibidez *No Chrysotile Ban* (Krisotiloa Ez Debekatu) bezalako webguneen bitartez. Errusian eta beste askotan amiantoaren arriskuaz kasik inork ez hitz egitea lortu dute. Bitartean, mesoteliomak ugarituz doaz munduan. ■

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

50 urtez elkarrekin